СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

РІК XCIV. Ч. 119. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 24-го ЧЕРВНЯ 1987 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 24, 1987 No. 119. VOL. XCIV.

І. ДЕМ'ЯНЮК ЗНОВУ БУВ ПОРАНЕНИЙ В АВТОМОБІЛІ І ТОМУ НЕ МІГ БРАТИ УЧАСТИ У ВІДНОВЛЕННІ ПРОЦЕСУ; Ш. СПЕКТОР ЗІЗНАВАВ ПРО ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ І ТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН

Єрусалим, Ізраїль (АНЧЕЙН, тел.) — З Єрусалиму інформують, що Іван Дем'янюк, українець з Клівленду, якого американський суд позбавив громадянства, а Департамент справедливости передав його в руки ізраїльського правосуддя, яке намагається доказати йому, що він був „Іваном Ґрозним" в гітлерівському концентраційному таборі Треблінка в Польщі і займався винищуванням в газовій камері в'язнів, зокрема жидів, знову був поранений в автомобілі.

Кореспондент „Свободи" і представник АНЧЕЙН-у додатково інформує, що 67-річний І. Дем'янюк через поранення голови і заворoти не міг брати участи в дообідній сесії розправи, яка, як відомо, розпочалася вже знову у Єрусалимі у понеділок, 22-го червня ц.р., але викликаний судом лікар ствердив що пошкодження голови незначне і що підсудний може бути присутній на розправі. Однак головний суддя Дов Лєвін зарядив, щоб І. Дем'янюк відпочив кілька годин в окремій кімнаті, під охороною трьох поліціянтів, а по полудні, якщо зможе, може з'явитися на залі суду.

Враховуючи те, що на процесі у понеділок, 22-го червня не обговорювалися ще справи опитування свідків в Німеччині, зокрема німецького поліціянта з вишкільного табору у Травніках Гельмута Лєонардта і Отта Горна, який був медиком в горішньому таборі в Треблінці, бо протокол опитування мусить наперед затвердити західньонімецька прокуратура і щойно тоді ці справи можуть стати предметом обговорювання на форумі суду, головний оборонець І. Дем'янюка адвокат Марк О'Коннор, поконсультувавшись зі своїм клієнтом, погодився з пропозицією судді Лєвіна.

Ніхто фактично не знає, як дійшло до поранення голови і плеча І. Дем'янюка. Свідки, тобто водій-поліцай і три поліціянти, які перевозили підсудного з тюрми до судової залі ствердили, що на перехресті доріг водій мусів, з огляду на ініший автомобіль, натиснути на гамульці, поліційний автомобіль раптом зупинився і І. Дем'янюк вдарився головою у передню шибу, але більше в обрамуваня, поранившись при тому в голову і праве плече. *Але це тільки одна сторона медалі.* І. Дем'янюк покищо в тій справі не висловився, крім короткої його розмови з адвокатом М. О'Коннором.

Позатим понеділок був виповнений свідком прокуратури д-р Семуелем Спектором, істориком і знавцем відносин у Східній Европі, а в Совєтському Союзі зокрема, якого суддям, обороні і присутнім на залі представив головний прокуратор Йона Блятман. Спектор працює в Яд Вашемі, де завідує відділом вивчення Голокосту і відповідає за документи пов'язані з тією справою. Народжений в 1924 році в Честополі, володіє достатньо українською мовою, а часи Другої світової війни пережив в Росії, відступивши разом з частинами совєтської армії. Він автор книжки під заголовком „Голокост євреїв на Волині".

Д-р С. Спектор дав, на думку кореспондентів і інформатора „Свободи", дуже докладну і в більшості об'єктивну оцінку відносинам в Україні під час Другої світової війни, зупинившись зокрема на питанні боротьби ОУН-УПА-УГВР, творення І Української Дивізії, бою під Бродами, де на його думку Українська Дивізія загубила принаймні 70 відсотків свого людського складу, на творенні Другої УД, а також Української національної армії в 1945 році. Він зокрема підкреслив в цьому ролю проф Володимира Кубійовича, ген. Павла Шандрука, непогодженість української сторони, щоб українські будь-які частини були підпорядковані ген. Власову, про бої доповненої новим набором Дивізії на Словаччині і Словенії в Югославії й Австрії, де закінчила свою дію УД, переходячи частинно в полон до англійців, а частинно до американців в Баварії. Дуже докладно розповів про намагання українців творити свою державу під час Другої світової війни, проголошенням Акту 30-го червня, творення уряду на чолі з Ярославом Стецьком який однак не урядував довго, бо ґестапо виарештувало частину, а частину розігнало і уряд припинив свою діяльність. Не припиняли своєї дії члени ОУН і УПА. Інша частина українців була змобілізована, або пішла добровільно до частин поліції, Української Дивізії і УНАрмії, яка творилася вже у присмерку занепаду Третього Райху Адольфа Гітлера, але українці присягали, — заявив д-р Спектор, — українському народові з ціллю боротися проти большевиків. Він подав також цілу масу інших подрібних інформацій, відомих зрештою для українського читача.

На запитання адвоката М. О'Коннора, чому він з такою докладністю розповів судові про ці справи, д-р С. Спектор заявив, що його завданням, як фахівця, є ці речі насвітлити, а висновками буде займатися прокуратура. Крім того адв. М. О'Коннор поставив свідкові цілий ряд інших питань. Спектор заявив, що він говорить все це на підставі власних студій, користаючись також спогадами ген. П. Шандрука і Костя Панківського, книжку якого „Від Держави до Комітету" він дуже докладно прочитав.

Наступного дня, тобто у вівторок, 23-го червня ц.р., зізнаватиме в суді ще раз д-р Шмуель Краковскі, також з Яд Вашему і ще два свідкі прокуратури, прізвищ яких суддя Лєвін, закриваючи пополудневу сесію у понеділок, не назвав.

ТАРАСА ШМАҐАЛУ МОЛ. ОБРАНО ГОЛОВОЮ СУСТА

Соммервілл, Н. Дж. — Тут відбувся в останніх днях місяця травня ц.р. 34-ий Конгрес Союзу Українських Студентських Організацій Америки. 50 делеґатів різних студентських організацій і клюбів і чотирьох відділів ТУСМ взяли участь у триденних нарадах та товариських зібраннях.

В суботу, 30-го травня, учасники заслухали звітування уступаючої Управи і представників поодиноких студентських клюбів та організацій, а відтак відбулася панелева дискусія на тему: „Як пропагувати українську справу на терені коледжів та університетів". У ній взяли участь Мирон Василик, Орест Дейчаківський і Катя Чумаченко, а Ксеня Козак проводила панелем.

Увечорі в суботу відбувся бенкет, якого завданням було зібрати фонди на цілі СУСТА. На жаль, крім делеґатів Конґресу, лише горстка гостей взяла в ньому участь хоча головним промовцем був Роман Попадюк, пресовий секретар для закордонних справ у Білому Домі, а бенкет був старанно підготований. Він, як і цілі наради, відбувався в Голідей Інн, що є власністю Миколи Бойчука і уступаючий голова СУСТА Андрій Футей вітав цього українського підприємця в імені усіх присутніх та дякував за допомогу у Конґресі.

Черговоо дня відбулися вибори до Управи СУСТА у висліді яких головою на чергову каденцію обрано Тараса Шмагалу, мол., його заступником Маркіяна Кунаша, Христину Небеш і Богдана Перуна. Секретаркою стала Ксеня Панчак, касиром Андрій Пак, зовнішніми справами займається Юрій Микитин,, культурними і виховними Михайло Шубин, товариськими і спортовими Оля Ходоба, а пресовою референткою була обрана Марта Стефанюк Контрольну комісію очолив Андрій Футей, Товариський суд Леся Калушик.

В резолюціях Конгресу підкреслено стремління українців до вільної держави включення студентів у відзначування 1000-річчя Християнства України, конечність інформувати своє оточення про українців та Україну. Рішено також вибирати поодиноких українських політичних в'язнів і вести відповідну пропаґанду серед політичних американських кіл для їх оборони. З уваги на те, що в 1988 році припадає 35-річчя СУСТА в рішеннях з'їзду порушено можливість видання з цієї нагоди пропам'ятної книги, яка б була присвячена 1000-річчю Християнства України. Зобов'язано також поодинокі студентські клюби та організації, що є членами СУСТА прислати дописи про свою діяльність до журналу СУСТА „Призм".

Головним, однак, завданням СУСТА на черговий рік буде інформувати американський загал про те, що відзначується не 1000-річчя Християнства Росії, а України, поборювати неправдиві оскарження супроти українців і зацікавити американців проблемами України.

Відбулася правописна сесія канадських славістів

Гамільтон. Канада (Ж. С.Ч.). — Під час річної зустрічі Товариство канадських славістів, 31-го травня ц.р., в Мекместерському університеті в Гамільтоні відбулася друга правописна сесія, зорганізована д-ром Я. Славутичем, якого 1986 р. група мовознавців обрала головним редактором нового „Правописного словника", що його тепер підготовляє до друку НТШ у співпраці з іншими науковими установами у вільному світі. На сесії були заслухані такі наукові доповіді: „Правопис чужих назв у сучасній українській мові" д-ра Богдана Чопика, професора університету Юти „Літера Л в українському правописі" д-ра Миколи Павлюка, професора Торонтонського університету та „Запропоновані зміни у 'Правописному словнику' Г. Голоскевича' д-ра Яра Славутича, професора-емерита Альбертського університету. Обговорив доповіді д-р Володимир Т. Жила, професор-емерит Тексаського університету та представник ДЦ УНР в екзилі. Головувала на сесії д-р Іраїда Тарнавецька, професор Манітобського університету. Вібулася тривала дискусія. При цій нагоді варто пригадати, що перша правописна сесія відбулася ще 1978 р. в УНІҐУ в Гарварді, але тодішній голова створеної правописної комісії не проявив помітної діяльности. Минулого року справу зрушено з мертвої точки, перед усім завдяки проф. Марії Овчаренко та проф. М. Семчишинові. Є підстави сподіватися, що до 1000-річчя офіційного запровадження християнства в Україні буде закінчена праця над новим „Правописним словником".

ЛЕОНІД ПЛЮЩ ДОПОВІДАВ У НЮ ЙОРКУ ПРО ВІДНОСИНИ В В СССР

Леонід Плющ

Ню Йорк. — Тут, у конференційній залі НТШ при 4-ій евеню, мав у минулу суботу, 20-го червня 1987 року, доповідь відомий дисидент-інтелектуал Леонід Плющ, який постійно живе у Парижі, про „гласність, перебудову й ускореніє", — як повідомлювано у газетному оголошенні. Вечір відкрила Надія Світлична, одна з перших дисидентів, що прибула до ЗСА, дуже активна у конструктивному українському громадському житті. Надія Світлична розпочала вечір ствердженням, що це перший виступ дисидентів після смерти голови Української Гельсінкської Групи генерала Петра Григоренка, що його пам'ять приявні на заклик Н. Світличної, вшанували повстанням з місць. Надія Світлична відчитала теж у честь покійного генерала Петра Григоренка прегарний вірш Ірини Ратушинської „Згадка".

Леонід Плющ, який сам пересидів чотири роки в психіятричних закладах, як політичний в'язень, заявив на самому початку своєї 45-хвилинної доповіді, що він дивиться на теперішні реформи Міхаїла Горбачова песимістично. Запевняв, що Ґорбачов не відважився б дати таку свободу друку, як її дав, якби не мав за собою одної з двох тривких сил, які існують в СССР: армії або КҐБ. Доповідач переконаний, що Ґорбачов має підтримку від КҐБ що його керівники найкраще з усіх членів Політбюра чи уряду орієнтуються у дійсній ситуації в СССР. КҐБ особливо прегарно знає суть і настрої російської інтеліґенції. Доповідач відчитав кілька зразків статтей чи листів до редакції совєтських газет, за які раніше авторів було б негайно арештовано і заслано до психушок чи таборів. Проте поруч із розмірно поважною зміною у ділянці свободи слова і друку, не видно інших великих змін у житті громадян СССР. Звільнено за частинною амнестією коло 100 осіб, і мабуть на цьому закінчиться процес звільнювання політв'язнів.

Але доповідач не виключає, що реформи Ґорбачова можуть вихопитися з-під контролі його самого і КҐБ, бо люди стали відважнішими і не відомо, як далеко сягатиме та відвага. Покищо можна критикувати нижчий партійний апарат, можна критикувати адміністрацію, можна навіть добачувати „щось добре" у таких проскрибованих постатей, як Троцький, не кажучи, вже про Хрущова. Зате не вільно словом критики торкнутися особи Леніна, який є державно-партійним „табу". Доповідач покликався на власні розмови з такими

(Закінчення на стор. 3)

В Лос Анджелесі помер Ф. Астейр

Фред Астейр

Лос Анджелес, Кал. — Тут помер на запалення леґенів славнозвісний танцюрист американської сцени та фільмів Фред Астейр, на 88-му році життя. Своєю гнучкістю і життєрадістю він промостив собі шлях до сердець американського глядача і то в тому часі, коли Америка страждала від депресії та наближалися події Другої світової війни. Фред Астейр своїми легкими кроками, теплою усмішкою, талантом, привабливістю з циліндром і паличкою допомагав забувати щоденні турботи.

У пресовому звідомленні Білого Дому, ось як висловився президент Роналд Реґен: „Ненсі і я дуже засучені втратою цього нам дорогого приятеля. Фред Астейр — американська леґенда, помер. Ми прилучаємося до жалоби цілого народу з його відходом у вічність та висловлюємо свої сердечні співчуття його дружині Робін та його родині", — заявив Р. Реґен.

ЗСА внесли нові пропозиції на переговорах у Женеві

Женева. — Керівник американської делеґації на переговорах у Женеві про обмеження нуклеарних зброєнь Макс Кемпелман представив своєму совєтському колезі заступникові міністра закордонних справ Юлієві Воронцову проєкт договору про скорочення стратегічних ракет з нуклеарними боєголовками приблизно на 50 відсотків.

У розмові з Воронцовим Кампелман сказав, що поряд з ліквідацією ракет середнього засягу в Европі, проблемі стратегічних зброєнь повинна бути приділена значно більша увага.

Головною перешкодою на шляху укладення договору про стратегічні ракети є вимога Москви зв'язати цю справу з обмеженням досліджень, зв'язаних з програмою стратегічної оборонної ініціятиви (СДІ).

Виступаючи у Москві в неділю, 21-го червня, Міхаїл Ґорбачов заявив, що совєтські ініціятиви „на жаль не дістають належного відгуку на Заході". Генеральний секретар мав на увазі намір президента Роналда Реґена продовжувати роботи для створення СДІ.

Пропозиція, внесена Кемпелманом, була обговорена з групою сенаторів-спостерігачів, яку очолює республіканець з Аляски Тед Стівенс.

Наради в Женеві, як відомо, відбуваються окремо. Окремі групи обговорюють справи, зв'язані зі стратегічною зброєю, ракетами середнього засягу і космічною обороною. Перша і третя групи закінчать свої робочі сесії до кінця цього місяця. Експерти з групи у

(Закінчення на стор. 3)

УМІ, МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ ВІДДІЛ, ЗАКІНЧИВ НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Ню Йорк. (Л.В-а). — Український Музичний Інститут, Метрополітальний Відділ, тут, у суботу, 20-го червня, в залі Дому Визвольного Фронту на долині Мангеттену, добрим речиталем закінив цей навчальний рік 1986/1987, хоч для більшости учнів та студентів справжніх „ферій" не буде, музика бо і спів завжди вимагають вправи й постійного вишколювання.

У речиталі брали участь семеро студентів з кляс професорів-учителів фортепіяно: Томи Гринькова і Галини Кузьми-Мирошниченко, та з кляси співу Льорен Фултон. Подані в програмі двоє учнів кляси фортепіяно піяністки Лариси Крупи участи у речиталі не брали, бо були перешкоджені, як теж була відсутня учениця-скрипалька, що навчається в клясі проф. Рафаїла Венке.

Речиталь розпочався після вступного слова голови цього відділу УМІ проф. Р. Венке, який сказав, що цей відділ, як і весь Інститут, цього року відмічає своє 35-ліття: він був заснований у 1952 році ще св. п. проф. Романом Савицьким. За цей час УМІ мав роки свого піднесення і спаду, якщо йдеться про кількість учнів в Інституті, і цей спад відчувається нині, але все ще є чимало ентузіястів української музичної педагогічної справи, які за всяку ціну бажають затримати цю цінну навчальну одиницю — Інститут при житті на ще принаймні одне дальше покоління, і це в головному залежить від батьків, щоб вони посилали дітей до українських шкіл та інститутів,

З пописом своїх гарних музичних умінь виступили спочатку наймолодші — Михайло Овчарук, Данило Добрянський та Андрій Добрянський. Всі з фортепіяновими сольовими творами. Михайло Овчарук з кляси Галини Кузьми-Мирошниченко, грав Арона „The Breakers" та дві композиції проф. Романа Савицького, не тільки основника УМІ і першого голови нюйоркського відділу, а й визначного українського композитора: варіяції на тему пісні „Стоїть явір над водою", та „Їхав стрілець на війноньку".

Данило Добрянський грав Стріббоґа „Distant Bells", і Курсіо „The Red, White, and Blue".

Андрій Добрянський грав Баха „Прелюд C-dur" і Шуберта „Вальс b-mol".

Також брати Добрянські, — обидва учні проф. Томи Гринькова, дали вдалий і нелегкий дует Діябеллі „Дует ч. 21 в A-dur". Очевидно, зустрічали і супроводили цих надійних майбутніх піяністів, вони бо на добрій дорозі, щирій оплески.

Вже зовсім доросло прозвучала гра 12-річної Дзвінки Добрянської, яка переконливо і вміло зіграла вибірку з Баха і Дюрана. Вона вже вчиться гри на фортепія но кілька років і в її особі маємо надійну музичну зміну, якщо вона лишиться при цьому інструменті й надалі.

Серед піяністів, — заавансованих учнів з кляси Томи Гринькова, своєрідним для гостей подарунком був бли-

(Закінчення на стор. 3)

ЛІТНІЙ СЕЗОН МОТЕЛЮ „КСЕНЯ" В ГАНТЕРІ

Гантер, Н.Й. — Мотель „Ксеня" у Кетскильських горах, тут, відомий як відпочинкова оселя „Кобзярівка", відкривається на літній сезон у неділю, 28-го червня ц.р. Офіційне відкриття відбудеться в суботу, 4-го липня, малярською виставкою славного Едварда Козака (Ека) і його синів — Юрія і Яреми. Замовлення до оселі слід присилати на адресу: Motel „Xenia", Rt. 23A, Hunter, N.Y. 12442, tel. (518) 263-4700 або (518) 263-4389.

У СВІТІ

УРЯД СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ надіслав протест бурґомістрові Західнього Берліну у зв'язку з тим, що в середу, 17-го червня, західньоберлінські демонстранти підпалили дерев'яні частини Берлінської стіни, а коли прибули східньонімецькі пожежники, їх закидали камінням. Пресове агентство Східньої Німеччини скаржиться, що „кількість провокоційних акцій біля Берлінської стіни зросла".

ПІСЛЯ ТОГО, ЯК СОВЄТСЬКИЙ Союз різко зменшив доставу нафти Нікараґуа, Даніель Ортеґа змушений був звернутися за допомогою до латиноамериканських країн, в першу черго до Мехіко і Венесуелі. Мехіко припинила продавати нафту Нікараґуа в 1985 році, мотивуючи це тим, що сандіністи не можуть оплатити старих боргів, які досягли 500 мільйонів долярів. Минулого тижня було повідомлено про відновлення достави латиноамериканської нафти в Нікараґуа. Сандіністи будуть оплачувати 80 відсотків вартости твердою валютою, а решту 20 відсотків будуть оплачені протягом 20 років з незначними відсотками. Не зважаючи на власні економічні труднощі, уряд Перу також повідомив, що почне продавати нафту Нікараґуа.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II звернувся з апостольським посланням до литовської молоді з нагоди 600-річчя прийняття Литвою католицизму „Молоде міцної у вірі і благородної Литви! З радістю і надією оберігайте спадок ваших батьків, — сказано у посланні Папи. — Несіть у своїх серцях передану вам любов до Христа і Церкви. Будьте гідними великого спадку, який у вашій особі може обернутися насінням великої надії". Папа Іван Павло II висловив жаль, що навіть у ювілейному році йому не дозволили відвідати Литву і звернутися там до вірних.

В АМЕРИЦІ

СОВЄТСЬКІ СЕРЕДНЬОШКІЛЬНИКИ є більш серйозні, роблять більше домашніх завдань та мають сильніше почуття патріотизму в порівнянні з американськими середньошкільниками. Такі твердження подали члени першої групи американських учнів, що навчалися в середніх школах Совєтського Союзу.

В БАНТАМ, ОГАЙО, Гарвард виграв національний міжколеджовий чоловічий чемпіонат у веслуванні, вузькою перемогою Бравн університету в Сінсинатській Реґаті. З цією перемогою Гарвард здобув право на репрезентацію Америки у Світових Унівреситетських Ігрищах в Югославії в липні ц.р.

ДЕМОКРАТИЧНІ КАНДИДАТИ на Президента З'єднаних Стейтів Америки винайшли нову політичну мову, щоб привернути увагу пересічних громадян до своїх кандидатур. Замість того, щоб говорити про урядові „витрати" говориться про „вклад у будучність", на нестерпне слово „податок", кажуть „новий річний прибуток", а все це зручно прибране синьо-білою і червоною фарбами, щоб виготовити суміш співчуття з почуттям патріотизму, оптимізму та сили. Одначе з усіх цих слів починає виринати досить ясне зображення пляну, що його починають називати „після-Реґенівською програмою". Хоч це ще не офіційна урядова програма „будучого" демократичного уряду, все ж таки вона включає слідуючі пункти партійної програми: оновлене зобов'язання публічного навчання, зосередження на потребах дітей, потребу на більш конкуруючу, а водночас більше об'єднану економію, нову допомогову систему, що підкреслює працю та вишколення на працю і аґресивний наступ, як описують демократи, на культуру „еґоїзму".

У НЕДІЛЮ, 21-ГО ЧЕРВНЯ ц.р., в Сан Франсіско Скотт Сімсон переміг Тома Ватсона в змаганнях за американський чемпіонат у ґольфі.

У КАНЗАС СИТІ, МІЗУРІ, в четвер, 18-го червня ц.р., розпочалися змагання фізькультурників за чемпіонат Америки з участю 70 чоловіків та 58 жінок. Ці змагання допоможуть у виборі американських команд Пан-Американських Ігрища у Індіянаполіс в серпні ц.р., та у світових чемпіонатах в Ротердамі, Голандії. В цій спортовій компетиції в Канзас Сити, Скот Джонсон член американської дружини, що в 1984 році здобули Золоту Медалю на Олімпійських Ігрищах, веде перед чоловіків з 57.20 точок в обов'язкових компетиціях.

З ПОВІДОМЛЕННЯ нюйоркської газети „Вол Стріт Джорнал" стало відомо, що Канадський консервативний уряд запропонував перерібку податкової системи країни, підвищуючи корпоративні та продажні оподаткування, а знижуючи податки на особисті приходи. Ці заходи проголосив в Палаті Репрезентантів міністер фінансів Майкел Вілсон і як інформують, це для того, щоб канадську податкову систему зробити більш конкоруючою з новою зміненою американською податковою системою.

АМЕРИКАНСЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ чинники висловлюють побоювання з приводу заворушень у Південній Кореї, де 1988 року мають відбуватися літні олімпійські ігрища. Однак заявляють, що сумніваються в тому, щоб ці заворушення студентської молоді мали який-небудь довготривалий вплив на події в Південній Кореї.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник · Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Програ комуністів в Італії

Заник комунізму в цілій вільній Европі дістав нове потвердження у виборах у Італії, які відбулися минулого понеділка, 15-го червня ц.р., до тамошнього 630-членного парляменту. Комуністична партія в Італії вважалась найчисленнішою з усіх вільних країн Західньої Европи: Тому, що комуністичний резистанс під час Другої світової війни був — поруч із французькими підпільниками „макі" — найсильніший, комуністи представляли себе, як національні герої, це геройство ніби проявлялося у тому, що одна комуністична партизанська група перехопила диктаторського володаря Беніто Муссоліні під час його втечі до Швайцарії, повісила його головою вдолину та вбила всіх, що були з ним. Проте, дивна річ, багато італійців згадує Муссоліні без злоби. Після закінчення Другої світової війни й після устабілізування відносин — скасування монархії в Італії всенародним плебісцитом і проголошення її республікою — найсильнішою партією в Італії показалася консервативна Християнсько-демократична партія. І прем'єрами Італії, які дуже часто змінялися, бо тамошні відносини хаотичні і трудно було, щоб одна партія здобула більшість у 630-членному парляменті, завжди був член Християнсько-демократичної партії.

Щойно після виборів 1983 року настала така ситуація, що вперше прем'єром став соціялдемократ Беттіно Краксі. Але його партія — протимарксистська й Італія залишилась членом НАТО-Европейської економічної спільноти, спільником прийнятої монетарної системи та дозволила Америці встановити на її території ракетну базу. Краксі відмовився включити до коаліції партій, на якій спирався, комуністів.

У виборах у 1976 році Комуністична партія в Італії дістала була 34.4 відсотка всіх голосів. У минулих понеділкових виборах та цифра знизилася до 26.9 відс. Християнсько-демократична партія дістала найбільше, бо 33.8 відсотка всіх голосів, за нею крокувала Комуністична партія із 26.9 відсотками, третьою була Соціялдемократична із 14.2 відсотками голосів. Ще не проголошено відношення сил у новому парляменті, але вже стало відомо, що новий уряд можна буде створити тільки на базі коаліції кількох партій, між якими не буде — Комуністичної. І хоча в Італії є найбільше анархістів і вона зазнала великих втрат від власних терористів, (як ось схоплення на вулиці і вбивство колишнього прем'єра, християнського демократа Альдо Моро у травні 1978 р.) проте Комуністична партія не має можливости створити коаліцію, потрібну для зформування уряду: ніхто не хоче мати комуністів при владі навіть у ролі спільників.

Французька Комуністична парія пробувала врятувати стан посідання комуністів концепцію „еврокомунізму", щось на подобу „комунізму з людським обличчям" чеського Александра Дубчека. Спроба не вдалася, комуністи у Франції так само перестали були поважним політичним чинником, як в Італії.

Соціялістичний прем'єр Беттіно Краксі погано записався в пам'яті Америки, коли то американські літаки присилувати приземлитись на італійській території, літак з чотирма терористами, які схопили були італійський корабель „Ахілле Лявро". Між тими чотирма арабськими терористами був голова терористичної арабської організації, спорідненої з Організацією Визволення Палестини, Абдул Аббас. Але італійський прем'єр Краксі звільнив цього професійного архитерориста, арґументуючи, що Італії залежить на зберіганні добрих взаємин з арабським світом.

Чи найближчим прем'єром буде соціял-християнин Амінторе Фамфані, чи знову соціяліст Беттіно Краксі чи хтось третій — невідомо. Тому, що парляментарні вибори в Італії охоплюють також Сицилію, Сардинію і Трієст — остаточний підрахунок голосів і розподіл мандатів між мозаїку партії — це процедура довга і складна. Нас найбільше цікавить і радує, що останні вибори були прогрою комунізму в Італії. Це добрий знак, бо він є причиною до процесу повного банкрутства комунізму всюди, де він ще існує.

М. Мельник

НЕВЖЕ Ж УКРАЇНЦЯМ ВДАСТЬСЯ ПОЗБУТИСЬ ЩЕРБИЦЬКОГО?

Нарікання на русифікацію в Україні продовжується. Та найбільш цікавою річчю є те, що стаття на цю тему В. Русанівського, директора Інституту Мовознавства Академії Наук УССР, появилась в „Радянській Україні", органі Центрального Комітету КПУ, Верховної Ради і Ради Міністрів УССР. Це значить, що офіційна особа дискутує над проблемою української мови в офіційному органі партії і адміністрації. За останніх принаймні п'ятнадцять літ часопис цей цієї теми не порушив.

У цій статті зацитую резолюцію, підготовану Леніном у 1919 році, де кажеться таке: „Зважаючи на те, що українська культура (мова, школа і т. д.) протягом віків придушувалася царизмом і експлуататорськими класами Росії, ЦК РКП ставить в обов'язок всім членам партії всіма засобами сприяти усуненню всіх перешкод до вільного розвитку української мови і культури... Члени РКП на території України повинні на ділі проводити право трудящих мас учитися і розмовляти в усіх радянських установах рідною мовою, всіляко протидіючи спробам штучними засобами відтіснити українську мову на другий план, прагнучи, навпаки, перетворити українську мову на знаряддя комуністичної освіти трудових мас".

Русанівський робить теж такі цікаві зауваги: „Тому навіть таке по суті недискусійне питання, як вважати чи не вважати українську мову обов'язковим предметом у школах з неукраїнською мовою навчання, викликає нині науково необґрунтовані суперечки. Не можна змушувати людину змінювати мову свого дитинства на будь-яку іншу, але (воно є) бездумно ставити під питання необхідність знати мову корінного населення тієї республіки, в якій ти живеш".

Ще одна заввага: „Наведу свіжий приклад: недавно українське телебачення провело перший телеміст з Братиславою. Жителі словацької столиці говорили словацькою, а українці — російською мовою".

Зі статті виходить, що не тільки українці, але й чужинці що живуть в Україні, повинні б вчитись української мови. Це дійсно досить революційна ідея. Цитуючи Леніна, автор очевидно пропонує теж вживання української мови в адміністрації країни.

У недавній „Літературній Україні" Станіслав Зінчук завважує: „А поглянього, як гостро стоїть сьогодні питання про стан української мови в школах, вузах, театрах, кіностудіях, та державних установах республіки".

В іншому числі „Літературної України" маємо теж цікаву статтю драматурга Вадима Бойка. Він, між іншими, каже: „Так, у репертуарі театрів республіки п'єси українських драматургів... становить вже багато років ледь-ледь більше 20 процентів. Та самі лише назви, то ще не істинна картина. „Завойовуючи" п'яту частину у списках поставлених у республіці п'єс наші твори часто-густо лише формально зазначають в репертуарах, використовуються надзвичайно рідко. (...) І якими ж очима було дивитися мені на циркуляр, розмножений нашим Міністерством культури по театрах, де міститься список рекомендованих для використання іноземних п'єс про... розкрадачів державної власності? Правило (встановлене Міністерством)... не сьогоднішнім складом колегії по драматургії чи сьогоднішніми їхніми керівниками вигадане. Скасувати вони його не можуть. А не виключено, що й не зовсім хочуть. Бо що означає — скасувати правило, яке (завдяки Щербицькому — ММ) існувало багато років і сприяло зневажливому ставленню до української драматургії на Україні?"

(Цікаво, що через стільки літ офіційні літератори з СПУ, приїжджаючи за кордон, запевняли всіх і вся, як то в УССР, завдяки ленінській національній політиці, процвітає українська мова і культура.)

Та з другої сторони маємо теж таку цікаву заввагу кореспондента „Літературної України": „Не можна погодитися з четвертим пунктом обговорюваного шкільного статуту, який дозволяє нехтувати рідною мовою."

Зі завваги кореспондента „ЛУ" видно, що ще не знати, чим та боротьба скінчиться. А ставки є високі. Тепер уже немає сумніву, що в Україні, як теж і серед поневолених націй, наростає рух національного спротиву. Як на це реаґувати? Одна можливість, це продовжувати русифікаційну політику, що її ентузіястичним виконавцем був Щербицький. Та наслідки тієї політики вже відомі, і вони для втримання імперії добром не ворожать. Друга можливість, це піти на відносно малі поступки надіючись, що таким чином можна буде в публічній опінії скріпити позицію цих українців, яких національні амбіції не сягають поза культурну автономію.

Коли б росіяни прийняли другу альтернативу, тоді треба б дивитись на що вони дозволять, беручи до уваги такі альтернативи: обов'язкове навчання української мови в україномовних школах; обов'язкове навчання української мови в усіх школах України; перехід на українську мову у вищих університетських школах та інститутах; перехід на українську мову в адміністрації країни; і врешті перехід на українську мову в підприємствах. Це й є ті сумні альтернативи „в сім'ї вольній новій" при кінці XX століття і після шістьдесят літ ленінської національної політики братів росіян.

Звичайно, в тому другому випадку ледве чи Щербицький міг би втриматись на своїй посаді. Людина ця, — це синонім українського яничара або новітнього Яреми Вишневецького, що русифікував Україну з більшим завзяттям, ані ж би це робив хоч який росіянин. Із натяків, що можна було завважити в україномовній періодичній пресі, його не зносять навіть ті українці, які вважають себе льояльними громадянами імперії.

Отже, останні виступи в справі русифікації є дійсно цікаві. Звичайно, Щербицького могли б усунути за погану адміністрацію України або тому, що він був противником Ґорбачова, коли ішла боротьба за посаду першого секретаря ЦК КПССР. Та в такому випадку він був би вже давно втратив свою позицію. Ґорбачов зумів позбутись багато сильніших конкурентів. Та коли його усунуть, впровадивши в тому самому часі деякі реформи в культурній політиці в Україні, тоді це, мабуть, буде жест в сторону українських малоросів із наміром принаймні частинно знетралізувати арґументи українських самостійників.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

Ще одна нагорода для Л. Артимів

Дня 4-го травня ц.р., з радіостанції WQXR у Ню Йорку, можна було почути коротку, досконалу гру нашої відомої піяністки Л. Артимів, де вона для слухачів студії і цілого засягу хвиль в окрузі, виконала віртуозно дві короткі композиції Мендельсона „Пісню без слів, Е-дур" і „Скерцо, е-моль". Перша річ дещо слабша як композиція, зате друга була захоплююча. Це була і пора проголошення та вручення їй і нагороди Еври Фішера, 10,000 долярів. Е. Фішер колись сам грав на скрипці, тепер він продуцент електричних, головно музичних, апаратів; за його мільйони перебудовано для акустики залю Філармонії у Лінкольн Центер. Нагороду отримали ще й інші чотири здібні інструменталісти: одна піяністка, два скрипалі й один клярнетист. Оця оригінальна і цікава нагорода різниться від інших тим, що до нагороди не треба спеціяльно готуватися так, як до традиційних конкурсів у світі. А це знову, як відомо, є пов'язане з журбою, непевністю і хвилюванням з виступами на сцені та постійним запитом: „Чи я виграю?". Про вислід гри рішає жюрі, себто кілька людей, які не завжди є справедливі.

У цьому випадку опінія різних музичних знавців із цілого ЗСА, яку, на запитання комісії, отримує власне ця „дорадча комісія" Е. Фішера, (зовсім без відома мистців) рішає, кому призначити нагороду. І, як заявила пізніше там же у своєму слові подяки Л. Артимів, — це були в її житті „найлегше зароблені гроші".

Без найменшого сумніву в цьому короткому виступі наша піяністка випала зі всіх нагороджених найкраще. Вона бо і має найповажнішу мистецьку кар'єру за собою з них всіх. Можна сподіватись, що ця нагорода матиме корисний вплив на наступний біг кар'єри Л. Артимів. Бо саме нагородження цупко пов'язане з вагомим Лінкольн Центром у Ню Йорку. Замітним чинником тут є рішення про відзначення, яке наступає за згодою музичних представників різних провінцій ЗСА.

Приємно було знайти про цю нагороду вістку не тільки в „Ню Йорк Таймсі", але теж обширнішу статтейку в „Филядельфія Інквайрер", 9-го травня, де і згадано про українське походження Ліди та її батьків. Також у нашій „Америці" була гарна згадка про цю відрадну подію.

Знову в іншому випадку, 20-го травня ввечері, о год. 8-ій відбулася радіопередача з престижевої WNYC, себто міської радіостанції, концерту, записаного на магнітофонну стрічку 15-го березня ц.р., де Л. Артимів з оркестрою Філармонії виконала блискучо „Фортепіяновий концерт а-моль" Ґріґа. Це була рідкісна нагода для наших музиколюбів почути цю вершинно вдячну композицію, без труду і витрати гроша, а навіть записати собі на стрічку для свого приватного вжитку. Та ніхто нічого про це не знав. П'ять хвилин перед 8-ою прочитав я, що буде передана програма концерту з Нюарку 15-го березня і знав, що там буде грати наша Ліда. Я ще вспів повідомити декого про це телефонічно. Про саму гру Концерту Ґріґа я вже писав давніше. Проте дуже корисне і похвальне було післяслово заповідачки, яка згадала майже про всі конкурси і нагороди нашої піяністки, очевидно крім А. Фішера, яка прийшла по концерті в Нюарку.

Вкінці, коли мова про літній музичний сезон, то зацікавлених годиться повідомити, що в п'ятницю, 14-го серпня, ввечері Л. Артимів виступить, між іншим, зі славним Ґуарнері квартетом у місцевості Карамурі, Н.Й., у „Фортепіяновому квартеті г-моль, оп. 3, ч. 3", Мендельсона та у „Квартеті ц-моль Форе".

Андрій Бук

„ЕКОНОМІЧНА ВІЙНА"

П'ятирічні торговельні непорозуміння двох найбільш господарчо розвинених країн світу ЗСА і Японії враз з її чотирма азійськими партнерами Далекого Сходу, званими економістами „чотири тигри": Південна Корея, Тайван, Гон-Конг і Сінгапур сильно підкопали своїми імпортами — сталі, автомашин, текстилів, компюторів, електроніки і машинового знаряддя американську економіку. ЗСА втратили за той час поверх три більйони дол. і звільнили понад 40,000 робітників, головно в мануфактурі. Американські недобори добрив і обслуг осягнули суму 420 більйонів дол., а до кінця декади можуть збільшитися до 700 більйонів дол. Торговельний дефіцит на кінець 1986 року виносив 166.5 більйона дол., а державний дефіцит 170 більйонів дол. Країна сильно заборгувалася, головно супроти Японії. Нині закордонні зобов'язання біля 500 більйонів дол. (в половині 90-их років можуть зрости до 1 трильйона дол.) і Уряд річно видає біля 50 більйонів дол. на відсотки. Сьогодні жодна з тих держав не вимагає звороту кредитів, бо мають довір'я до американської економії і Уряду. Японія за той час, через великі закордонні вимінні резерви, спричинені постійними щорічними торговельними зисками, та обильні позички і інвестиції у ЗСА і інших країнах світу, стала найбагатшою фінансовою країною. Японський експорт до ЗСА на кінець минулого року виносив 85.5 більйона дол., американський імпорт до Японії всього 29 більйонів, дол. За 1986 рік японський торговельний зиск з ЗСА був рекордовий — 60 більйонів дол., Тайвану — 16 більйонів дол., Південної Кореї — 7 більйонів дол., Гон Конгу — 6.5 більйона дол., а Сінгапуру 1.5 більйона дол. Так що Азія випередила Европу, як головний експортер до американського ринку.

У 80-их роках чотири нові індустрійні країни (Корея, Тайван, Гон-Конг і Сінгапур), наслідуючи Японію, сильно збільшили світовий ринок, головно коштом дешевшого робітника. Вправді між тими п'ятьома країнами є великі різниці: економічні, політичні і культурні. Японія, Тайван і Південна Корея мають сильно розвинену економіку з рамованим ринком збуту, в той час як Гон-Конг і Сінгапур мають вільну економіку без торговельних обмежень. Останніми роками вони порізнилися, головно через Південну Корею, з якою ніхто не може конкурувати через дешевого робітника (кореєць працює 70 годин тижнево і заробляє в пересічі одного дол. на годину). Сильний спад за останні два роки на вартості американського доляра захитав валюти держав світу, головно індустрійних країн. Японська єна втратила на вартості 44 відсотки, тому уряд зачав купувати більйони американських долярів, щоб рятувати від дальшого спадку свою єну та посилено активізуватися в американській біржі, купуючи вартісні папери американських підприємств та державні і муніципальні бонди. Нюйоркська біржа через Японію, Німеччину і інші европейські держави сильно зросла: за 1986 рік 225 пунктів, а за останніх 18 місяців 47 відс. Одначе найбільше за той час зросли біржі: Токіо — до 81 відс., Сидней — до 74 відс., Париж — до 71 відс., Лондон — до 43 відс., а Франкфурт — впав на 10 відс. Через брак торговельної кооперації з Японією та безуспішне звернення, щоб вона зревідувала свою економію, зменшила експорт, а збільшила імпорт американських продуктів, а довготривалі переговори продовжували дальший спад дол., збільшували торговельний дефіцит і інфляцію; вкінці двократне недотримання торговельних умов з липня минулого року і лютого цього року та нечесна торгівля змусили ЗСА до радикальної акції.

Під кінець березня президент Р. Реґен за порадою торговельного департаменту і одноголосним рішенням Сенату наклав стовідсоткове ембарґо на 20 артикулів електронічного характеру імпортованих Японією до ЗСА — вартости 300 мільйонів дол. Ембарґо стало активне з днем 17-го квітня ц. р. Зачалася „економічна війна" вперше після закінчення Другої світової війни між двома добрими приятелями і торговельними сусідами, яку посилили інші країни вільного світу: Великобританія (ліквідацією японських банків і 58-ох підприємств), Франція (ліквідацією японських підприємств) і члени Европейського спільного ринку (стриманням достави японських компюторів).

Почалися нагальні переговори, поїздки і конференції урядових представників обох країн включно до поїздки самого прем'єра Накасоне (4-го квітня) до Вашінґтону, щоб знести ембарґо. Під час конференції прем'єр Японії признав, що його уряд мусить змінити курс економічної політики, злібералізувати

(Закінчення на стор. 3)

ІЛЗРАЇЛЬСКІ ВОЄННІ літаки — джети і гелікоптери — знову атакували в Сидоні й околиці укріплення і військові бази мусулманів-шіїтів та палестинців. Під час першого налету загинуло дві особи, а чотири були поранені. Шкоди нанесені бомбардуванням обраховують на сотні тисяч долярів. Рівночасно з бомбардуванням ізраїльські військові відділи і християнська ливанська міліція, яка тісно співпрацює з ізраїльцями в південному Ливані, заатакували кільканадцять скупчень мусулманів-шіїтів, містечок і селищ. Військові спостерігачі твердять, що ізраїльський гелікоптер випустив ракету в гущу цивільного населення в центрі міста Ґвабріха. Жертви з цієї атаки покищо не обраховані.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

М. Р.

ЗГАДУЮЧИ ЧОРНОБИЛЬ...

27-го квітня 1987 року.

На червоному світлі, при одній із вулиць у Воррені (передмістя Дітройту), стоїть гурт людей. Перед нами велика двомовна таблиця — напис „Українське Село". До мене приступає прохожа американка і питає:

— Чому тут сьогодні зібралось так багато людей у цьому місті?

— А чули ви та й може бачили на телевізії як показували вибух нуклеарного реактора в Україні. В цій катастрофі згинуло багато людей, а ще сьогодні ніхто не знає, скільки людей помре протягом певного часу від радіяції.

— Це страшне, ця радіяція, ... я бачила і знаю, ... знаю.

— Отже ми, українці, ідемо до „Українського Села", щоб віддати пошану тим, хто помер, і помолитись Богу за здоров'я тих, хто вижив.

Світло змінилось, прощаю свою співрозмовницю та поспішаю до переходу на той бік дороги.

Ідемо гуртом до головного будинку, а там через протилежну відкриту браму виходимо на площу вже густо заповнену людьми. Всі тримають в руках запалені свічки, перев'язані чорними стрічками. Робимо перехід для священиків католицького і православного віровизнань. За ними йдуть делеґації наших організацій молоді з прапорами, делеґація українсько-американських ветеранів і тим подібне.

А тут нізвідки взялась над нашими головами хмаринка і починає накрапати дощ.

Дивимося на небо: дощу великого не буде.

Коротка відправа-молебень, проповідь священика, відкриття зібрання п. Н., а там промова англійською мовою голови корпорації „Українського Села" п. С. В. Знову дощ, та вже густіший. Хоронимось до залі, де й прелеґент докінчує своє слово.

Промова українською мовою голови гуртка сеньйорів мешканців „Українського Села" „Червона Калина" п. М. К. Дощ перестав падати. Представники організацій молоді закопують дуба. Ще кілька розмов і розходимось додому.

1-го травня 1987 року.

Спішу перед 11-ою годиною вранці до української католицької церкви на поминальне Богослуження за тих, хто згинув у нуклеарній катастрофі в Чорнобилі. В голові настирлива думка: це ж робочий день. Чи зійдуться люди в церкві? Здивування: церква заповнена.

Після відправи йдемо до Українського Культурного Центру, де відбудеться відзначення чорнобильської трагедії. Доповідь виголосить там науковець, викладач університету в Едмонтоні д-р Дейвид Марплс. Він же ж автор книжки „Chornobyl and Nuclear Power in the U. S. S.R." І знову приємне враження: велика заля швидко заповнюється: присутні — це переважно середня і молода ґенерація, хоч тут і там й сідоголові. За окремим столом — священики обох обрядів, а далі засіли запрошені американці з політичного світу.

Програма починається о годині 1:30 після полудня. Проводить нею молодий професіоналіст — українець М. Б. Вступну молитву виголошує парох української православної церкви о. О. Б.

Слідує доповідь д-р Д. Марпелса (це, до речі, молода людина), в якій доповідач аналізує дефекти в побудові нуклеарної станції, ряд помилок, зроблених в часі гашення вогню та передбачає число жертв у майбутньому.

Після доповіді кілька запитань.

Закінчує офіційну частину програми молитвою української католицької церкви о. Б. П.

Під час скромного полуденку ведуться розмови на тему чорнобильської катастрофи, яку довелось пережити нашим братам і сестрам в Україні, про її відгук у вільному світі, а далі переходимо до поточних українських справ, які актуальні сьогодні на Заході, та й зупиняємось також і на актуальних справах у нашому місті.

І от чому відзначення чорнобильської катастрофи в нас розділене проміжкою чотирьох днів, і чому на програмі сьогоднішнього святкування немає всіх наших центральних організацій. Чому?

Бо ніде правди діти і посадження дуба — довголітнього дерева на площі „Українського Села" (задум гуртка сеньйорів „Червона Калина", мешканців дому для старших віком), і зустріч з науковим і політичним світом, українців, і то в час не надто прихильної для нас атмосфери, викликаної деякими колами на американському терені — ці два акти, без огляду на те, що вони могли бути здійснені одноразово, збережуть серед нас і нашого оточення пам'ять про землю наших предків і про горе наших сучасників, там далеко, далеко в нашій землі.

І довго, довго ростиме дуб на площі „Українського Села", і будуть в українських архівах збережені акти про ці дві події в нашому місті, і будуть майбутні дослідники українських поселень у вільному світі напевно про те писати, згадуючи й тих, які турбувались не тільки про матеріяльні добра, але й жили думками про свою батьківщину і старались ширити поміж своїм оточенням у вільному світі вісті про життя своїх братів і сестер в Україні.

УМІ...

(Закінчення зі стор. 1)

скучий виступ 20-річного Ореста Гарасимчука, який на цьому пописі заграв вимогливо тяжку Косенкову „Passacaglia in g-minor". Під дотиком пальців Ореста інструмент — піяніно перетворився в якийсь прегарний, майже нереальний орган, а композитор Косенко став чародієм, що переносить нас з землі у вищі й кращі сфери. Багатонадійний молодий піяніст Орест Гарасимчук розпочав науку у Галини Кузьми-Мирошниченко 12 років тому. Він вчився у відомій нюйоркській середній школі „School of Performing Arts" і студіював два роки музику та диригентуру в Гантер Коледжі. Тепер він продовжує свої музичні студії в Ратґерському університеті з наголосом на фортепіянову гру, в клясі проф. Шеймса. Він — учень УМІ, кляси майстерної гри проф. Томи Гринькова і готується тут до дипломового концерту. Його метою є й надалі удосконалюватись у грі на фортепіяно та евентуально досконало опанувати дириґентуру.

Кляса співу проф. Льорен Фултон була на речиталі репрезентована двома молодими співачками, які вже успішно розпочали свої самостійні сольові виступи тут, на форумі різних українських і не-українських концертів. Вони є членками Музично-вокального Ансамблю „Промінь", який діє при УМІ, під диригентурою мгр Богданни Волянської.

Лірико-кольоратурне сопрано Оксана Харук тут виступила з Моцартовою „Алілуя" з „Exultate, jubilate", де виявила багато легкости й віртуозности в цій відомій Моцартовій композиції, яку люблять і якою „розспівуються" ліричні сопрани вже добрих двісті років. Глибину переживань і темніші тони її гарного голосу Оксана показала в романсі Косенка „Сумний я", що його спопуляризувала тут, в Америці, блискуча співачка з Києва Белла Руденко.

Також із репертуару Белли Руденко взяла собі на виступ в речиталі пісню — „Солов'їний романс" Кос-Анатольського співачка ліричне сопрано, Марійка Мирослава Волянська, співаючи його з наміром дуже „драматично", немов бажаючи показати зібраним в залі, що цю річ можна співати і в повільнішому темпі і більшим голосом, а не тільки перлистій кольоратурі ,бож текст цієї пісні наскрізь трагічний, а не грайливо-граційний, як було воно в випадку Белли Руденко. Другою піснею М.М. Волянської була арія з оперети Ромберґа „New Moon" під назвою „One Kiss", яку вона і проспівала і зіграла дуже вправно, а голос її звучав сильно, гарно і вільно.

Закінчився попис - речиталь співом відомого в Ню Йорку й поза Ню Йорком Ансамблю „Промінь" з трьома вибірками: композицією К. Стеценка до слів Лесі Українки „То була тиха ніч чарівниця", далі — новою композицією члена „Променя" (лікаря з фаху) Левка Волянського на слова Шевченка „І широкую долину, І високую могилу...", та народною піснею в обробці Філярета Колесси „Ой кум до куми залицявся". Нема що й казати, що вдоволення публіки з віртуозного співу цього вокально-мистецького колективу не знало меж. Ця добірна публіка в залі, хоч і до болю нечисленна, з приємністю сприймала кожний виступ і висловлювала оплесками своє цілковите схвалення і репертуару і виконання , а після закінчення речиталю — теплими словами вдяки й заохоти для дальшої праці на форумі УМІ.

Після закінчення музично вокальних виступів з довшим, вдумливим словом обізвалася до зібраних учнів і студентів УМІ, їхніх батьків, приятелів та гостей голова Батківського кружка УМІ Оксана Луцька, дякуючи усім тим відданим прихильникам Інституту, що прийшли на речиталь, виконавцям-учням та студентам, обом акомпаньяторам, — Соні Шерег, піяністці, яка сама є дипломованою випускницею УМІ в свій час (вона грала для співу солістці О. Харук), та піяністові Іванові Калодієві який грав співачці М.М. Волянській. А головне голова Батківського кружка закликала молодь і дорослих за всяку ціну зберегти цей відділ УМІ і сам Інститут, розбудувати його, подбавши про збільшення його членства. Слід численніше відвідувати його пописи й концерти, щоб не почувалися наші досвідчені педагоги-музики й їхні учні осамітненими й у великій праці, і в щоденній звичайній, бо вся вона є на благо української культури. Окрему подяку склала голова паням з Батьківського кружка Стефанії Нагірній та Іванні Мачай за безкорисливу вже довгі десятиліття працю для добра УМІ і усієї української громади. Зокрема Стефанія Нагірна від самих початків осунування УМІ в Ню Йорку завжди є в ньому при праці.

Багатим вибором печива, морозива, кавою, чаєм та холодними напоями частував Батківський кружок учасників і гостей цього доброго речиталю, що його повинні б були послухати не десятки, але сотні нюйоркчан-українців, чого, на жаль, не сталося цієї пам'ятної для любителів української музики і шанувальників УМІ суботи.

ЗСА...

(Закінчення зі стор. 1)

справі ракет середнього засягу продовжать консультації, щоб виробити спільний варіянт договору. Очікують, що в половині липня державний секретар Джордж Шулц і міністер закордонних справ СССР Едуард Шеварднадзе зустрінуться, щоб обговорити деякі суперечливі справи. ЗСА, наприклад, настоюють на повному знищенні ракет середнього засягу при відповідній взаємній контролі. СССР вважає, що по 100 ракет цієї кляси повинні залишитися на територіях двох країн. Москва заперечує також проти наміру З'єднаних Стейтів Америки розмістити ці ракети на Алясці, мотивуючи це тим, що тоді ракети середнього засягу будуть загрожувати совєтській території.

Особливо різко совєтський уряд заперечує проти вимоги ЗСА не враховувати при укладенні договору 72 ракет „Першінґ-1А", що належать Західній Німеччині. Контролю над нуклеарними боєголовками до цих ракет здійснює американське командування.

Леонід Плющ...

(Закінчення зі стор. 1)

особами як Коротич і Драч і представник офіційного ТАССа у Парижі, які всі так свобідно висловлювалися про відносини в СССР, як цього не зважились би раніше зробити перед Ґорбачовим. На потвердження свого погляду, що Ґорбачов діє з відома й у співпраці з КҐБ, доповідач пригадав, що Ґорбачов був протегований колишнім шефом КҐБ Юрієм Андроповим. Сам Ґорабчов — говорив доповідач — не має пляну на дальшу майбутність. Голова Спілки російських письменників Карпов назвав реформи Ґорбачова „безкровною революцією". Значить — „не будуть різати", як це було за Сталіна, але як далеко піде та „революція" ніхто не знає. Годі знати це тому, що теперішній провід КҐБ — це генерація циніків. Наприклад, цинізмом є говорити про „демократичні вибори", коли допускається „вибір", не як раніше, одного кандидата, а двох, які проте обидва поставлені партійним проводом. Але люди мають ілюзію свободи, що дано їм право „вибору".

Цікавими були завваги Леоніда Плюща, що в СССР народилася не-то секта, не-то толерована владою група російських „нацистів". Цікаво теж, що уряд, який не має заміру відкликувати війська з Афганістану, прославляє тамошніх вояків, як героїв, — проте водночас молодь в СССР піддає під сумнів те геройство, бо, мовляв війна в Афганістані не є „атечественною" війною. Ера Ґорбачова не відбігає далеко від ери царату в національному питанні. Зокрема помітне не послаблення, а радше зріст антисемітизму. Очевидно, люди в СССР стали відважнішими не тільки на корінній Московщині, а скрізь. І в Україні помітний щораз сильніший рух спротиву проти русифікації: були вже явні і не переслідувані заклики до більшої пошани для української мови і її прав в науці та літературі.

Вечір в НТШ під гаслом „Зустріч з Леонідом Плющом" був цікавий, давав слухачам масу проблем під увагу. Заля, не зважаючи на шалену спеку, була вщерть виповнена.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ Великобританії повідомило про намір вислати з країни до 30-го червня всіх іранських дипломатів за вийнятком одного і відповідно залишити одного англійця в Теграні, За кілька годин після цього повідомлення іранське пресове агентство передало про відкликання 15 із 16 своїх дипломатів з Лондону на знак протесту „проти порушення прав іранського дипломата в Манчестері і недотримання Великобританією Віденської конвенції". Іранець, про якого йде мова, був обвинувачений у спробі крадіжки в крамниці.

ГРЕЦЬКА ГАЗЕТА „Елеттерос Тіпос" повідомила, що заарештовані шість тижнів тому в Італії два арабські терористи розповіли на допитах про підготову нападу на „американську власність" у Греції. Грецька поліція і служба безпеки прийшли до висновку, що мова могла йти про напад на американську військову базу під Атенами, або на ту, що знаходиться на острові Кріт. Терористи були заарештовані у поїзді Мілян-Турин. Вони призналися, що входять до групи Абу Нідаля, яка 6-го вересня минулого року напала на велику синаґоґу в Стамбулі і вбила 22 особи. Терористів Абу Нідаля вважають винним в організації інцидентів на міжнародних летовищах Відня і Риму на Різдво 1986 року.

УРЯД СІНҐАПУРУ повідомив про арешт шістьох учасників комуністичної змови, метою якою було скинення теперішнього уряду. Серед заарештованих — троє студентських активістів, правник, промисловець і професор політехнічного інституту. Пресове ґентство ЮПІ передало з Сінґапуру ,що на уряд країни чинять тиск Европейський парлямент і міністерство закордонних справ Австралії. Вони добиваються звільнення всіх заарештованих.

ЯК ПОВІДОМЛЯЄ ПРЕСОВА агенція Ассошіейтед Пресс у Стенфорді, Каліф. відкрито нові нотатки писані невидним чорнилом, знімки і документи, які приписують Леонові Троцькому. Цю знахідку відкрито в Гуверському Інституті Війни, Революції і Миру, а проголошено у Американському Історичному Перегляді, Дайлом Рідом, асистентом-архівістом цього інституту.

„Економічна..."

Закінчення зі стор. 2

торговельні зносини, знизити „дискантову стопу" та приобіцяв трирічну 30 більйонову дол. позичкову програму для економічно відсталих країн та 20 більйонів дол. допомоги заборгованим країнам. Президент Р. Реґен приобіцяв знести ембарґо 15-го травня, відтак продовжив до кінця травня, одначе воно триває сьогодні.

Дотеперішні намагання поправити відносини безуспішні. Нині уряд Японії через вороже наставлення до неї держав за інфільтрацію і нечесну торговельну політику та під пресією деяких держав вільного світу переводить ґрунтовну ревізію своєї економіки, знизив „дискантову стопу", зменшує експорт і збільшує імпорт американських продуктів. Крім того Накасоне 29-го травня повідомив японський народ і цілий світ, що для стабілізації економіки запропонував парляментові до затвердження додаткових 43 більйони дол. до реґулярного 386 більйонів дол. бюджету на 1987 фіскальний рік. З додаткових 43 більйонів дол. 23 більйони дол. призначено на державні і льокальні роботи, 7 більйонів дол. для зниження податків, 5 більйонів дол. на низьковідсоткові морґеджові позички і один більйон дол. для збільшення закордонного імпорту. Збільшені державні видатки зменшать минулорічний дохід на 6 більйонів дол.

Секретар фінансів Бейкер задоволений з проголошеної програми вимагає подробиць і її виконання. Накасоне зробив деякі економічні зміни та поправки до бюджету спеціяльно для економічної конференції на вершинах семи економічно сильних держав: ЗСА, Великобританії, Франції, Японії, Італії, Західньої Німеччини і Канади, яка відбулася в днях 8-го—11-го червня у Венеції (Італія) Наразі він не перевів заповідженого контрембарґо, хоча через слабий доляр у відношенні до єни зросли ціни на продукти експорту, який є підставою японської економіки і грозить рецесією, а ембарґо проти японського експорту вже поправляє американську індустрію виробу напівпровідників до компюторів, сателітів і електромашин і доляр зростає на вартості.

Економічна конференція, що відбулася минулого року у Токіо, була дуже успішна, а на висліди цьогорічної конференції у Венеції прийдеться ще почекати.

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що дня 20-го червня 1987 р. відійшла у Вічність

бл. п.

Володимира Йойко

з Пачовських

на 86-му році життя.

ПАНАХИДА відбудеться у вівторок, 23-го червня 1987 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОНИ в середу, 24-го червня 1987 р. з заведення Петра Яреми на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
сестрінка — ВІРА ХРЕПТОВСЬКА з родиною
сестрінка — СОФІЯ МОРОЗ-ВАТСОН з родиною
сестрінок — ЮРІЙ ЮРКЕВИЧ
родина САСИКІВ І НАНЧИНІВ

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що дня 14-го червня 1987 р. помер на 76-му році життя

наш Дорогий

ЧОЛОВІК та БАТЬКО

бл. п. д-р

ЛЮБОМИР БИЛОВ

ПОХОРОН відбувся з української греко-католицької церкви Найсвятішого Серця у Джонзон Сіті на парафіяльний цвинтар у Кестл Крік, Н. Й.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

В глибокім смутку остали:
дружина — ДАРІЯ БИЛОВА
донька — АНІТА ДОПКО з родиною
донька — ІВАНКА БИЛОВ ФОКС з родиною

Повідомляємо Рідних, Приятелів, Знайомих та Українську Громаду, що дня 11-го червня 1987 р.

ТЛІННІ ОСТАНКИ ПОКІЙНОГО

Д-ра ВОЛОДИМИРА ҐУДЗА

перенесено з цвинтаря св. Михаїла з Ґластенбері, Конн. на вічний спочинок до Українського Національного Пам'ятника Мавзолею при 4111 Пенсилвенія Авеню П. С., Вашінґтон, Д. К. 20746, (301) 568-0630.

Панахиду при запечатанні крипти відправив о. Йосип Денищук.

У ЧЕТВЕРТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашого Найдорожчого МУЖА І БАТЬКА

бл. п.

Ярослава Баковича

ТА У ВОСЬМУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ЙОГО БРАТА

бл. п.

Петра Баковича

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

дня 28-го червня 1987 р., о год. 10-ій ранку в українській католицькій церкві Успення Пресв. Богородиці, Фінікс, Арізона та того самого дня, о год. 7:30 ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.

Про молитви просить родина:
ТЕОДОРА БАКОВИЧ І ЛЕСЯ

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що 20-го червня 1987 р. відійшов у Вічність на 79-му році життя

наш Найдорожчий ТАТО, ДІДУСЬ, СТРИЙКО І ВУЙКО

бл. п. д-р

ВАСИЛЬ НЕБЕЛЮК

ПАРАСТАС у вівторок, 23-го червня ц. р. в похоронному заведенні Литвина, Union Funeral Home, 1600 Stuyvesant Avenue, Union, N.J., о год. 7:30 веч.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в середу, 24-го червня 1987 р. з того ж похоронного заведення о год. 9-ій ранку до церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
син — СЛАВКО
дочка — ДАРЦЯ РІВЕЛА з мужем ЛЮІС
внучка — ХРИСТЯ
родина — НЕБЕЛЮКІВ, РОНДЯКІВ, ТУРЯНСЬКИХ
та ближча і дальша Родина в Америці, Канаді й Україні

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. адв. Юрія Волинця

складаємо 200.00 долярів на ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ

•

Дружині Любі, синам Юрієві і Володимирові та Родині висловлюємо наше глибоке співчуття.

Степан і Надія КОСТИКИ

Помолімось за наших друзів.

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

за спокій і вічну радість душ померлих Членів Фонду Катедр Українознавства.

Впреп. о. крилошанин Петро Оґірко відслужить Заупокійну Святу Літургію в п'ятницю, 26-го червня 1987 р., о год. 9-ій ранку, в УКЦеркві Покрови Пресвятої Богородиці, в Озон Парку, Н. Й., за Блаженної Пам'яті:

ЯКОВА БЕРЕСТЯНСЬКОГО
ЯРОСЛАВА ГУРУ
ЮРІЯ ЛАВРІВСЬКОГО
ДМИТРА ЛАҐОШНЯКА
ІВАНА ЛУЦИКА
ВАСИЛЯ МИКИТУ
д-ра ЄВГЕНА ОМЕЛЬСЬКОГО
ЯРЕМУ ПОПЕЛЯ
МАРІЮ РЖЕПЕЦЬКУ
д-ра АНТОНА СЛИЖА

Всіх Вп. Членів ФКУ просимо про молитви за померших наших друзів.

Помоліться в часі відправи Заупокійної Богослужби, щоб поєднатись з нами в поході молитов до Всевишнього за тих, що творили добро.

Вічна Пам'ять Померлим Членам ФКУ!

ГОЛОВНА ЕКЗЕКУТИВА ФОНДУ КАТЕДР УКРАЇНОЗНАВСТВА (ФКУ)

Парафіяльна Громада Парафії св. Архистратига Михаїла у Денкінтавн, Па.

повідомляє зі смутком, що в неділю, 21-го червня 1987 р. відійшов у Вічність на 83-му році життя

бл. п.

ДМИТРО КАЩАК

Покійний залишив горем прибиту Родину в Україні і засумовану українську громаду у Філядельфії, Па.

ЗАУПОКІЙНА ПАНАХИДА буде відслужена в четвер, 25-го червня 1987 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Насевичів при 110 E. Tabor Rd. у Філядельфії, Па.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ у п'ятницю, 26 червня 1987 р. о год. 9:30 ранку в церкві св. арх. Михаїла при 1013 Fox Chase Rd. в Дженкінтавн, Па., а відтак ПОХОРОН на українському католицькому цвинтарі у Факс Чейс, Па.

•

Нехай світла пам'ять про Покійного Дмитра Кащака назавжди залишиться між нами.

Замість квітів на могилу можна складати датки на будову церкви св. арх. Михаїла.

Ділимося сумною вісткою з своїми Приятелями, Друзями і Добродіями та всією Громадою в краю та на чужині, що в четвер, 18-го червня 1987 р. помер нагло у Філядельфії, Па. наш Невіджалуваний Друг, Член і Добродій

бл. п. проф. д-р

ПЕТРО Ю. СТЕРЧО

член ВУНРади, член ПУН, голова ЦУ ОДВУ та відомий науковий, громадський та політичний діяч.

•

Дружині і Родині Покійного складаємо найглибші співчуття.

За Краєвий Комітет Українського Визвольного Фонду

Д-р В. МИХАЙЛІВ — голова
М. РОГОВСЬКИЙ — секретар

У глибокому смутку повідомляємо Членів Все-Української Національної Ради в краю і на чужині та всю Українську Громадськість, що в дні 18-го червня 1987 р. помер несподівано у Філядельфії, Па. на 68-му році свого трудолюбивого життя

бл. п. проф. д-р

ПЕТРО Ю. СТЕРЧО

член Президії ВУНРади і відомий науковий громадський і політичний діяч.

•

Горем прибитій Дружині і Родині висловлюємо глибоке співчуття.

Президія Все-Української Національної Ради

„Стежками батьків" ідучи, вони прийшли до Відня...

I.

В гуртожитку „Рідна Школа" в Мюнхені — неначе у вулику. Робота кипить! Це учасники групи „Стежками Батьків по Европі" при Фундації Українського Вільного Університету готуються в дорогу — до Відня. Точно о годині 10-ій ранку група вирушає до підземки і на головний двірець Мюнхену. А через дві години всі в дорозі до Відня. Опікуном групи є проф. д-р Василь Лучків, а провідницею — відома бандуристка Ліда Чорна.

І хоч як ми були втомлені, то в садах-квітниках з приємністю пробули аж до вечора.

В понеділок, відразу після снідання, вирушаємо далі оглядати Відень. В пляні маємо відвідати дім, у якому жив Іван Франко, як студіював у Віденському університеті; статую-пам'ятник Юрієві Ф. Кульчицькому, якому до великої міри завдячують перемогу над турками під час другої облоги Відня; пам'ятник архітектури — Віденську оперу, до речі, найбільшу в Европі; дім і сад славного композитора Моцарта, та, якщо вистане часу, то й науково-дослідний відділ Об'єднаних Націй, який розташувався на берегах затоки Дунаю.

Учасники „Стежок" перед церквою св. Варвари з о. Популяєм і д-ром Василем Лучковим, з правого боку в І-му ряді Ліда Чорна.

До Відня група прибула в неділю раненько, 13-го липня м.р. Склавши наші речі у студентському гуртожитку міста Відня, всі поїхали підземкою до Української церкви св. Варвари на Службу Божу. В церкві цій прекрасно співає хор.

Після відправи о. Популяй в заступстві пароха о. д-ра Дзеровича, який перебував саме тоді на літніх вакаціях, розповів паломникам про храм св. Варвари. Довідуємось, що це найстарший наш храм на Заході та що ним особливо опікувалась Марія Тереса, цісарева австрійська. Між іншим, вона подарувала церкві св. Варвари дорогоцінне св. Євангеліє, яке й до сьогодні можна тут бачити. Оглядаємо відновлену церкву — гордість не тільки віденських українців, але й цілої Европи, як також каплицю, де переховувались мощі св. Йосафата, поки їх перевезено до базиліки св. Петра в Римі. Після годинної розповіді про церкву св. Варвари прощаємось з о. Популяєм, бо ще хочемо оглянути собор-пам'ятник св. Стефана, одну із найбільших церков світу.

Обідаємо у садку-парку світової слави — Шенбрун. Бо як то могло б бути, щоб побувати у Відні, а не бачити славетних королівських садів, доріжками яких колись ходили наші посли! Це прямо було б недопустимим.

На жаль, нам не вистачило часу, щоб усе побачити. Тут не так, як у Ню Йорку. Тут більшість установ закриваються о годині 4-ій по полудні. Зрештою, нам і так треба було поспішати на вечерю. А вечеряли того дня по-віденському, — в садку, під відкритим небом. Допомагає нам у цьому панна Д. Тепла, вже таки чи не справжня віденка, яка працює в Об'єднаних Націях.

Під час вечері до нашого столу приєдналися студенти з Італії та із Відня. І так, у товариських розмовах, співах і дискусіях пройшов наш вечір.

До гуртожитку поверталися ми під враженням пережитого в останніх двох днях. Відень — це місто культури. Воно тісно зв'язане із нашою історією, особливо історією Західньої України. І мимо волі насувається думка: „Яким був би Відень сьогодні, якщо б не українець Ю. Ф. Кульчицький та наші так таки — наші українські козаки, які допомогли Відневі врятуватися з турецької облоги?

В.Л.

„Стежками батьків" по Европі прямуємо до Фельдбаху

II.

Учасники „Стежок" біля пам'ятника поляглим українським воякам у Фельдбаху.

Ми в дорозі до Ґрацу і Фельдбаху, залишивши гостинний Відень. І подивляємо чудові краєвиди Австрії. Залізничий шлях Відень-Ґрац пишається чи не найкращими краєвидами Австрії, якщо й не цілої Европи.

В Ґрацу на нас вже чекав добродій А. Сафінський, який тут нам служив за місцевого провідника. Ми всіли до окремого автобуса і, через Ґрац, подалися в сторону Фельдбаху. По дорозі А. Сафінський оповідав нам про бої, що їх наші вояки звели з переважаючими силами московських військ, і чимало з українців тут полягло...

Доїжджаємо до Фельдбаху. Це собі малопомітне австрійське село-містечко і, якщо б не Друга світова війна та присутність наших вояків у ньому, — то хто б сьогодні чув про Фельдбах?! Перша наша зупинка — це церковця-пам'ятник, біля якої стоїть пам'ятник поляглим українцям, оборонцям Фельдбаху. Пам'ятник чепурний, а біля нього квіти. Хтось, бачиться, опікується ним.

Зараз біля церкви міститься каплиця-пам'ятник, де списані на мармурових плитах імена та прізвища всіх поляглих вояків-австрійців із околиці Фельдбаху. Знаходимо тут і плиту із гербами — Тризубом та Левом, напис німецькою та українською мовами: „В пам'ять поляглим воякам І-шої Української Дивізії УНА квітень-травень 1945". Виходимо із каплиці, і після коротенького обіду ідемо на Військовий цвинтар Фельдбаху.

Ось і цвинтар. По правій стороні пам'ятник роботи українського мистця Григора Крука. По боках пам'ятника — таблиці-плити, на яких викарбувано сімнадцять імен та прізвищ поляглих воїнів І-шої Дивізії. А після всіх імен героїв слідують ще такі слова: „І багато невідомих вояків І-шої Української Дивізії УНА...

Сам цвинтар складається із двох частин — старої та нової. На новій частині поховані майже виключно члени І-шої Дивізії. Хрести рівні, мармурові, із золотими написами. Ми розбрелися по цвинтарі та почали читати написи. А їх тут не дуже багато, бо велика більшість хрестів позначена вимовно і просто: „Невідомий німецький вояк"...

Кажуть, що ці написи постали на домагання совєтських окупаційних військ. Одначе, Австрія адже від довшого часу є самостійною державою, і чи не найвищий час направити цю кривду?

Ми склали квіти на могилі одного із цих „Невідомих вояків", склонили в пошані свої голови і молились. Молились нетільки за тих воїнів, котрі тут спочили, але за всіх українських воїнів, що віддали своє життя за волю свого народу та своєї держави. Їхні могили, відомі й невідомі, розкинені по цілому світі.

Провідник групи проф д-р Василь Лучків, коротенько пояснив формації Українських збройних сил під час Другої світової війни, а добродій А. Софінський, учасник боїв у Фельдбаху, оповів про значення битви не тільки для Австрії, але й для цілого Західнього світу.

Друга частина цвинтаря цікава тим, що дуже багато хрестів мають українські імена та прізвища. Виявляється, що під час Першої світової війни у Фельдбаху був табір полонених ще з царської російської армії, між якими було багато українців. Австрійський уряд ховав померлих цих полонених на новому цвинтарі, і так повстав Військовий Цвинтар у Фельдбаху. Колись, як дозволить час, добре було б прослідкувати документи й архіви зв'язані із цим цвинтарем. Бо виходить, що вояки-українці із двох світових війн спочивають разом на чужій землі, у містечку Фельдбах.

Але для подорожуючих Стежками Батьків по Европі час не стоїть. Ми мали того дня їхати потягом до Мюнхену. Ще щира-глибока молитва, прощальні погляди, а декому й сльоза блистить на обличчі, — студійна група „Стежками Батьків по Европі", при Фундації УВУ, в дорогі до Ґрацу.

З тяжким серцем студійці покидали Ґрац, хоч кожний і кожна старалися всіма силами бути веселими. Чей же ми повертаємося „домів", до нашого „батька", опікуна проф. Петра Ґоя. Вечеря також не смакувала, як перед тим. А настирлива думка не давала спокою: снувала мережу начеб то відірваних міркувань: Броди, Монте Касіно, Сибір. Фельдбах — Перша світова і Друга світова війни — Корея, В'єтнам! Скільки відомих і невідомих країн та скільки місць, де воїни українці віддали своє життя за краще майбутнє... Чи й краще майбутнє України?

В. Л.

Доповідь про неросійські народи СССР у Ґеррі, Індіяна

Заходами Ради міжнародних справ Північно-Західньої Індіяни та Північно-Західнього університету Індіяни в Ґеррі влаштовано доповідь українського політолога, проф. Василя Маркуся, на тему неросійських народів у Совєтському Союзі. Доповідь відбулася у формі вечері в „Кавнтрі клюбі" в містечку Меррилвілі, біля Ґеррі, 13-го травня.

Понад 90 осіб, головно з університетського світу, але також бизнесменів та місцевих політиків з увагою вислухали цікавої доповіді, а потім ставили низку питань доповідачеві. Серед учасників було понад десять українців з Геммонду й Ґеррі, а доповідача представила член Ради міжнародніх взаємин Іванка Головата.

Професор В. Маркусь у майже одногодинній доповіді з'ясував у популярній формі присутній громаді природу Совєтського Союзу, відмінності між совєтським і західніми формами федералізму, головно американського, а далі подав характеристику т.зв. совєтських „меншостей", їх повноцінну природу як народів і країн з власним історичним минулим, культурою та політичними прагненнями в минулому і сьогодні. Так само доповідач зробив коротку оцінку російського традиційного імперіялізму та метод, якими ці народи були підбиті Росією, та якими тепер їх тримає під контролею СССР.

Національна свідомість у Совєтському Союзі напереків претенсіям режиму, що „національне питання там розв'язано", зростає і в деяких країнах набирає сильно політичного забарвлення, доказом чого можуть бути останні заворушення в Казахстані, Грузії, чи релігійний спротив у Литві і на Україні, що має виразно національний характер.

Політика „ґласности" і „демократизації" М. Ґорбачова зробила найменші поступки в ділянці національної політики. Це саме і є „слабе кільце" совєтського режиму. Якщо б заіснувала якась відкритість і вільніша дискусія саме в цій справі, це потягне за собою поважні наслідки і розкриє „скриньку Пандори" нових проблем для партії й уряду. Однак, на думку доповідача, якщо курс на реформу й ефективність має далі продовжуватися, нелегко буде новому керівництву тримати під замком національне питання. Вже є познаки, що не лише дисиденти, але й люди з „естаблішменту" (літератори, педагоги, журналісти) починають підносити справи національної культури, мови, освіти тощо.

Саме до питань сучасних відносин у національному питанні стосувалися запитання із залі. Іншим популярним питанням була справа релігії і релігійної свободи в СССР, зокрема у відношенні до неросійських народів. В. Маркусь сказав: „Уряд толерує певні релігійні об'єднання-церкви, а інші прямо поставив поза законом, наприклад, Свідків Єгови, адвентистів, радикальну групу баптистів „Ініціятивників" та українців католиків. Але це не перешкоджає людям практикувати свої релігійні переконання, іноді й відкрито. Чимало людей слухає релігійні передачі з-за кордону, зокрема Богослуження з Ватикану у своїх мовах. Совєтська система і занавіса не є вже повністю непроникальними".

Доповідач підкреслено ствердив, що всі неросійські народи сьогодні невдоволені із свого становища, а більшість із них прагне до свобідного самовизначення і незалежности, чого досягли вже народи третього світу, недавні ще колонії. „Совєтський Союз не є добровільним союзом багатьох народів, що живуть у співдружності, як це намагаються представляти кремлівські керівники перед світом, але є це централізована комуністична держава, керована єдиною партією, що базує свою силу і леґітимність на цілях й інтересах російського народу, який є в цій комуністичній державі пануючим".

Доповідь і погляди українського професора політичних наук та совєтознавця викликали ще довшу приватну дискусію по закінченні вечора. Місцева газета в Ґеррі „Пост Трибюн" подала підсумки думок доповідача та прихильно скоментувала цілий вечір. Заініціював цей вечір та чимало потрудився над його проведенням член Ради міжнародних справ та професор хемії Індіяна університету д-р Михайло Головатий.

В.Д.).